

методов когнитивної лінгвокомпаративістики, в частности, метода діахронічного коментаря етимологічних версій первонаочальних значень імен указаних концептів, їх синонімів і дериватів в етимологічних джерелах англійського і українського мов (з залученням словників індоевропейської етимології), другої етап – методів структурної лінгвістики, сучасної лексическої і когнитивної семантики.

Ключевые слова: мотиваційний континуум, синергетическая система, аксиоконцептосфера, ціннісні концепти, методологія когнитивно-лінгвокомпаративної реконструкції.

Stefanova Nataliia. Linguo-Synergetic Methodology for the Reconstruction of the British and Ukrainian Axioconceptospheres. The article critically analyzes the methodological state of linguocultural conceptology and touches upon the problematic issues that require their further development. The main attention is focused on the need to revise the structure of linguistic and cultural concepts and, in this regard, to clarify the terminological designation of these mental formations. It is assumed that each concept of the linguoculture acquires conceptual status only when it is value-evaluative to its members, and therefore a synergetic combination of such entities is axioconceptosphere – motivational continuum of their existence. It is defined that the main task of linguoconceptologists is associated with the search of the relevant for the reconstruction of such motivational continuum of British and Ukrainian ethnic cultures methodological tools, to prove that the allocation of linguistic and cultural concepts of the value layer only as one of the components of their structures simplifies the mental and panchronic (deeply diachronic, etymological, historical and modern) nature of this type of formations. It is proposed three-orthodox (dimensional, cognitive-linguocomparative and linguo-synergetic) methodological approach for the analysis of diachronic and synchronic structure of actually value concepts – TRUTH, GOOD, BEAUTY, BENEFIT that have been identified by ancient thinkers and successive generations of philosophers as the basic value categories and who subsequently laid the foundations of the entire sciences – logic, ethics, aesthetics, which were considered to be a complex system of significant priorities (individual, collective and universal) in the life of each ethnic group and its individual representative. In the article the researcher defined the stages of effective methods and techniques application for the reconstruction in British and Ukrainian axioconceptospheres: the first stage involves the application of methods of cognitive and linguo-comparative studies, in particular, the method of a diachronic review of the etymological versions of the original values of the names of these concepts, their synonyms and derivatives of the etymological sources of the English and Ukrainian languages (with the help of Indo-European etymological dictionaries), the second stage – methods of structural linguistics, modern lexical and cognitive semantics.

Key words: motivational continuum, synergetic system, axioconceptosphere, value concepts, methodology of cognitive and linguo-comparative reconstruction.

УДК 811.11'342.9:398.23

Лариса Тараненко

ПРОСОДИЧНІ ЗАСОБИ АКТУАЛІЗАЦІЇ ЕМОЦІЙНО-ПРАГМАТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕКСТУ АНГЛІЙСЬКОГО АНЕКДОТУ

У статті за результатами аудитивного й акустичного аналізів текстів англійських анекдотів встановлено енергетичні особливості їхнього просодичного оформлення. Опис енергетичної картини усної актуалізації текстів анекдотів було здійснено відповідно до фундаментального принципу збереження емоційно-прагматичного потенціалу висловлення, покладеного в основу енергетичної теорії мовлення, у межах якої мовлення розглядається в координатах «емоція» – «прагматика» – «смісл». Для визначення особливостей комплексної взаємодії емоційних, прагматичних, семантичних і структурних факторів функціонування просодичних підсистем озвучених текстів анекдотів було обґрунтовано два варіанти алгоритмічно-фабульної моделі розгортання їхніх сюжетів, один із яких наближений за структурою до казки (вступ → коментар → кода), а інший – до загадки (тема → коментар → кода). Традиційним методом лінгвістичної інтерпретації результатів експериментально-фонетичного дослідження встановлено інваріантну інтонаційну модель усної актуалізації англійських анекдотів, параметри якої описано в межах структурно-фабульних компонентів тексту та на їхніх стижах. Через застосування кількісного *K*-критерію визначення рівня актуалізації емоційного і прагматичного потенціалів анекдоту побудовано його типову енергограму. Аналізом енергограм з'ясовано, що анекдот характеризується низьким рівнем емоційного і прагматичного потенціалів ініціальних структурно-фабульних елементів та зростанням прагматичного потенціалу до високої зони, а емоційного – до низької зони середнього рівня у «коді». Підвищенню емоційного і прагматичного потенціалів анекдотів слугують семантичні контрасти, які набувають ролі смислових актуалізаторів тексту завдяки їхньому виділенню просодичними контрастами. З'ясовано, що застосування функціонально-енергетичного підходу

дає змогу встановити особливості комплексної взаємодії емоційних, прагматичних, семантичних і структурних факторів під час усної актуалізації текстів різних жанрів.

Ключові слова: текст англійського анекдоту, структурні компоненти, фабульні елементи, аудитивний і акустичний аналіз, просодичні засоби, інваріантна інтонаційна модель, *K*-критерій рівня емоційного і прагматичного потенціалів, енергограма.

Постановка наукової проблеми та її значення. На сучасному етапі розвитку фонетики вивчення просодичних засобів оформлення різножанрових текстів потребує звернення до методів багатофакторного аналізу, які дають змогу встановлювати специфіку комплексної взаємодії структурних, комунікативних і просодичних характеристик озвучених текстів. Водночас відкритим залишається питання енергетичного забезпечення функціонування просодичних засобів в оформленні англійських фольклорних текстів, розв'язання якого потребує застосування нового функціонально-енергетичного підходу як складової функціональної мовознавчої парадигми, вихідним елементом якого слугує запропонований А. А. Калитою принцип збереження емоційно-прагматичного потенціалу висловлення [5, с. 322–323]. Широка апробація міждисциплінарного функціонально-енергетичного підходу в межах експериментально-фонетичних досліджень Київської фонетичної школи (див., напр., [2; 4; 6; 9]) засвідчила, що його застосування здатне забезпечити розв'язання нагальної проблеми лінгвістики – виявлення зв'язку емоційних, прагматичних і структурно-семантичних факторів функціонування просодичних підсистем фольклорного тексту.

Тому *метою* цієї розвідки – експериментально встановити особливості впливу емоційно-прагматичного потенціалу структурних компонентів тексту англійського анекдоту як розважально-дидактичної розповіді на закономірності взаємодії просодичних засобів його усної актуалізації.

Методи та методика дослідження. Під час експериментального встановлення закономірностей просодичного оформлення та визначення динаміки змін емоційного і прагматичного потенціалів текстів англійських анекдотів ми спиралися на обґрунтовані в роботі [8] два варіанти алгоритмічно-фабульної моделі розгортання їхніх сюжетів. Один із них наближений за структурою до казки (вступ → коментар → кода), а інший – до загадки (тема → коментар → кода). До складу кожного з означених структурних компонентів розглянутих моделей входить низка подібних фабульних елементів. Так, «вступ» анекдоту-казки актуалізується за рахунок фабульних елементів «місце подій» та «дійові особи», а «тема» анекдоту-загадки обмежується фабульним елементом «референт». Своєю чергою, «коментар» анекдоту-казки розгортається на основі взаємодії фабульних елементів «розвиток дій та подій» і «проблема», а анекдот-загадка – елементів «характеристика» та «дія». При цьому під час постановки завдань аудиторам-фонетистам зверталася окрема увага на з'ясування ступеня впливу зазначених розбіжностей структурної побудови двох моделей текстів анекдотів на їхню інваріантність та варіантні просодичні моделі.

Кількісні характеристики змін і руху емоційно-прагматичного потенціалу висловлень у межах структурно-фабульних компонентів текстів анекдотів розраховували за формулою *K*-критерію актуалізації емоційно-прагматичного потенціалу [3] на основі даних, отриманих із використанням комп'ютерної програми обробки звуку *Praat* [7]. Формула має такий вигляд:

$$K = \frac{F_0 \times t \times I_0}{1000 \times I_3},$$

де: *K* – критерій рівня актуалізації емоційно-прагматичного потенціалу висловлення; *F*₀ – частота основного тону (Гц = 1/с); *t* – тривалість звучання складу (мс); *I*₀ – інтенсивність *F*₀ (dB = ерг/м²с); *I*₃ – інтенсивність *F*₃ (dB = ерг/м²с); 1000 – коефіцієнт переведення мілісекунд у секунди.

Установлення енергетичних особливостей актуалізації структурно-фабульних елементів у кожному з досліджуваних різновидів текстів анекдотів здійснювалося через зіставлення експериментальних даних, отриманих під час аудитивного й акустичного аналізу, та побудови на основі показників кількісного *K*-критерію типових моделей динаміки змін і взаємодії емоційно-прагматичного потенціалу текстів анекдоту у вигляді енергограм.

Під час виконання експериментального дослідження було проаналізовано 75 озвучених текстів англійських анекдотів [1], загальна тривалість звучання яких становить 32 хв.

Результати та дискусії. Результати аудитивного аналізу експериментальних текстів показали існування кореляції між різновидом структурно-фабульної моделі анекдоту і просодичними засобами його актуалізації. З'ясовано, що в анекдотах, які мають форму розповіді про певну подію та за структурною побудовою тяжіють до казки, вступний компонент містить фабульні елементи, які вводять слухача в ситуацію, знайомлять його з дійовими особами і місцем події, наприклад:

This man § had to take a ↑ bunch of penguins § to the zoo § for the new exhibit. ||

(Penguins);

This man § had to take a ↑ bunch of penguins § to the zoo § for the new exhibit. || (Penguins);

One afternoon, § a science teacher § was lecturing his class in biology. ||
(What's for lunch);

*Fred § is thirty-two *years old | and he is ↑ still single. || (Looking for a Wife).*

З наведених прикладів випливає, що структурно-фабульному компоненту анекдоту «вступ» притаманна наявність коротких інтоногруп, у складі яких не більше трьох ритмогруп, актуалізація в межах середнього чи дещо розширеного тонального діапазону, уживання усіченої, поступово спадної або з порушеною поступовістю ступінчастої шкали, низького спадного тону в термінальній ритмогрупі, помірні темп і гучність. Інакше кажучи, вступний компонент анекдоту оформлюється нейтральними параметрами інтонації та, відповідно, має низький рівень емоційного і прагматичного потенціалів. Підвищення емоційного потенціалу простежується лише на окремих лексичних одиницях, оформлених здебільшого спеціальним підйомом, які привертають увагу слухача до суттєвих для розвитку ситуації та розуміння суті анекдоту деталей.

У випадках, коли структура анекдоту наближена до будови загадки або прислів'я, він, зазвичай, представлений коротким діалогом дотепного змісту, елементи якого складають таку алгоритмічну послідовність: тема → коментар → кода. Незважаючи на лапідарність анекдоту, викладеного за цією моделлю, його «тема» характеризується просодичним оформленням, подібним до «вступу» анекдотів, актуалізованих за розглянутою вище моделлю, наприклад:

An elementary ↑ school teacher | sends ↑ this note | to all parents | on the first day of school. || (School teacher's note);

*Doctor, | will I be *able to play the piano § after the operation? || (Piano);*

A man receives a ↑ phone call § from his doctor. || (Good news).

Приклади наочно ілюструють, що ознайомлення слухача з референтом анекдоту (дійова особа, ситуація, подія тощо) передається нейтральними компонентами інтонації: усічена шкала, поступово спадна та з перерваною поступовістю ступінчаста шкала, висхідно-спадний інтонаційний контур, низький спадний термінальний тон (у стверджувальних реченнях) або низький висхідний тон (у загальних запитаннях), помірні темп і гучність, відсутність різких тональних перепадів. Водночас рематичні елементи «теми», фіксація яких у пам'яті реципієнта

визначальна для декодування анекдоту, можуть позначатися спеціальним підйомом та високим спадним тоном емоційної конфігурації (висхідний рух тону на ядерному складоносії і спадний або рівний на затакті).

Отже, початкові структурні елементи анекдотів обох моделей характеризуються низьким рівнем емоційного і прагматичного потенціалів, які на просодичному рівні репрезентуються актуалізацією нейтральних параметрів компонентів інтонації.

Перехід до компонента «коментар» маркується в обох розглядуваних моделях середньою за тривалістю паузою. При цьому коментар анекдотів, які за структурною побудовою тяжіють до казки, притаманна більша варіативність інтонації, зумовлена актуалізацією фабульних елементів «розвиток дій та подій» і «виникнення проблеми», наприклад:

“My goodness!” the old man said to the person § who was sitting next to him § –on the bench. || “Do you see that person | with the loose pants | and long hair?” | is it a boy § –or a girl? ||

“A girl”, said his neighbor. || “She’s my daughter”. ||

“Oh!” the old gentleman said quickly. || “Please § –for give me, | –I didn’t know § that you were her mother”. ||

Просодичне оформлення наведеного та подібних до нього фрагментів свідчить про підвищення його емоційного потенціалу до середнього рівня, на що вказує передусім наявність значної кількості тональних інтервалів, здебільшого, на ділянці «передтермінальна частина – ядро» (*loose pants; –or a girl; A girl; –for give me; I didn’t know* і т. д.), високих спадних термінальних тонів та поєднання декількох кінетичних тонів у межах однієї інтоногрупи (*...that you were her mother*).

Крім того, «коментарі» анекдотів цієї структурної моделі характеризуються вираженням за рахунок взаємодії просодичних засобів різних емоційних станів, почуттів чи ставлення персонажів щодо описуваної ситуації або проблеми. Так, в аналізованому прикладі поєднання тональних інтервалів із високим та середньо-підвищеним висхідним тоном (напр., *long hair; is it a boy*), що проходить через усі регістрові зони і вирізняється підвищенням інтенсивності до його завершення, слугує реалізації невдоволення і роздратування героя анекдоту, його здивування-подиву, спричиненого нерозумінням ситуації.

Отже, чим ширший або вужчий тональний інтервал на різних ділянках інтоногруп фабульних фрагментів «коментарю», тим вищим є його емоційний потенціал.

Розгляд просодичної організації структурного компонента «коментар» анекдотів, зміст яких розгортається за моделлю, наближеною до загадки, показав, що, хоча вони характеризуються меншою варіативністю компонентів інтонації, провідним засобом їхнього оформлення слугує також розширений інтервал тональних рівнів, наприклад:

So, § he said to his students, | “Let me show you this frog § –in my jacket pocket”. || Then he reached into his pocket § and pulled out... § a chicken sandwich! || (What’s for lunch?).

У прикладі контрасти тональних рівнів на різних ділянках інтоногрупи («передтакт – такт», «передтермінальна частина – ядро»), актуалізація спадних тонів різних тональних рівнів, наявність перцептивних пауз підсилюють семантичні контрасти цього структурного компонента, привертаючи до них увагу реципієнта.

Якщо «тема» анекдоту починається із запиту інформації, висхідний тон якої має малу або зменшену швидкість зміни напрямку його руху, то «коментар», зазвичай, мітить відповідь на неї, що за рахунок оформлення високим рівнем спадного тону звучить щиро, з ентузіазмом і зацікавленістю та набуває значення підбадьорюючого спонукання, наприклад:

A: *Doctor, | will I be 'able to | play the piano & after the | operation? ||*

B: *Yes, | of course. || (Doctor).*

Перехід від фабульних елементів «коментарю» до фінального компонента анекдоту «кода» маркується в обох структурних різновидах анекдотів середньою або короткою паузою. При цьому «кода» як раптова розв'язка анекдоту, покликана створювати комічний ефект, вирізняється найвищим рівнем емоційного і прагматичного потенціалів тексту, що на просодичному рівні виражається функціонуванням емпатичних просодичних засобів: сповільненням темпу, певним підвищенням гучності, модифікаціями тембрального забарвлення, контрастами тональних рівнів, поєднанням у межах її інтоногрупи двох кінетичних тонів, змішаною ритмічною структурою, наприклад:

The 'woman | paused for a | moment, | then | made her decision. || "I know what," she 'said, | "I'll | take 'both of them!" || (The Last Chicken);

'Great. | I 'never ↑ could before. || (Will I be able...);

I'm not. | I'm her mother. || (Boy or Girl);

Під час аудитивного аналізу були також розраховані частотні показники функціонування та взаємодії компонентів системи інтонації в актуалізації текстів англійських анекдотів. Так, переважна більшість їхніх фабульних елементів, незалежно від наближення структури до загадки чи казки, оформлюється спадним термінальним тоном (11,53 % – 73,91 %), який і набуває статусу інваріантної ознаки, а його переважна живваність пов'язана з розважально-виховним функціональним призначенням тексту анекдоту.

При цьому в межах спадного термінального тону, функціонуючого в анекдотах, наближених за структурою до загадки, домінує високий тон у фабульних елементах, які вводять референта опису (48,07 %) і дають характеристику його дій (50,0 %), та середній – у коді (34,61 %). На відміну від цього, у текстах анекдотів, структура яких подібна до казки, максимальна частка високого спадного термінального тону була зареєстрована у найбільш емоційно навантаженому фабульному елементі анекдоту – «коді» (69,56 %) з дещо меншими показниками в елементах «розвиток подій» (60,86 %) і «виникнення проблеми» (56,52 %). Такий розподіл різновидів спадного тону пояснюється поступовим зростанням емоційного і прагматичного потенціалів у напрямку до коді в анекдотах, які мають більш розгорнуту структуру, та приверненням уваги слухача, аналогічно до загадки, до специфічних характеристик референта і його дій, які призведуть до неочікуваного результату в коді анекдоту.

Висхідний термінальний тон завершення фабульних елементів анекдотів простежується, як і в інших жанрах фольклорних текстів, лише в поодиноких випадках. Це цілком природно, оскільки завершення смислового блоку передбачає функціонування спадного термінального тону, що свідчить про затухання мовленнєвого сигналу попереднього структурного компонента тексту.

Щодо різновидів тонального діапазону в структурно-фабульних елементах анекдоту, то обидві досліджувані групи мають ознаки подібності, оскільки актуалізуються переважно в розширеному діапазоні. Звуження діапазону до середньої зони (60,86 %) притаманне лише фабульному елементу «дійові особи» анекдотів, наближених за структурою до казки, який має низький рівень емоційного і прагматичного потенціалів.

Модифікації тонального інтервалу і пауз на стиках структурно-фабульних елементів анекдотів та їхній розподіл за зонами сигналізують про підвищення рівня емоційного

навантаження в анекдотах, структурно подібних до загадки, в яких перехід від «коментарю» до «коди» оформлюється розширенням (46,15 %) і широким (28,84 %) позитивним тональним інтервалом та середньою (59,61 %) і короткою (40,38 %) за тривалістю паузою, у той час, коли між іншими фабульними елементами переважає нульовий інтервал і середня пауза. Нульовий тональний інтервал також домінує на стиках структурних компонентів анекдотів, наближених до казки, за винятком переходу до «коментарю», який уводиться середнім позитивним тональним інтервалом (56,52 %). При цьому паузи варіюють від короткої на стику фабульних елементів «вступу» (78,26 %), що вирізняються тісним семантичним зв'язком, до середньої при переході до «розвитку подій» (86,95 %) і довгої перед «виникненням проблеми» (82,60 %) та до середньої на стику «коментарю» і «коди» (56,52 %), які й виконують роль сугестивного засобу підготовки реципієнта до сприйняття неочікуваної розв'язки анекдоту.

Актуалізацію гучності в межах фабульних елементів анекдотів зареєстровано в зонах від зниженої до підвищеної. Аналіз показників таблиці свідчить про збереження закономірності щодо превалювання помірної гучності у більшості фабульних елементів текстів досліджуваних анекдотів. Другою за частотою встановлено підвищену зону гучності, типову для озвучення «коди», яка вирізняється найвищим рівнем емоційного і прагматичного потенціалів (48,07 % – в анекдотах, наближених до загадки, та 60,86 % – в анекдотах, що мають подібність зі структурою казки).

Узагальнення результатів розгляду динаміки зміни емоційного і прагматичного потенціалів анекдоту (див. рис. 1) свідчить, що під час його актуалізації провідну роль виконує прагматичний потенціал, який постійно зростає в напрямку коди, де він доходить високої зони середнього рівня. Щодо емоційного потенціалу, то він, порівняно з прагматичними, не є настільки показовим і завжди залишається нижчим від прагматичного, досягаючи максимального рівня лише в межах «коди» (високої зони низького або низької зони середнього рівня).

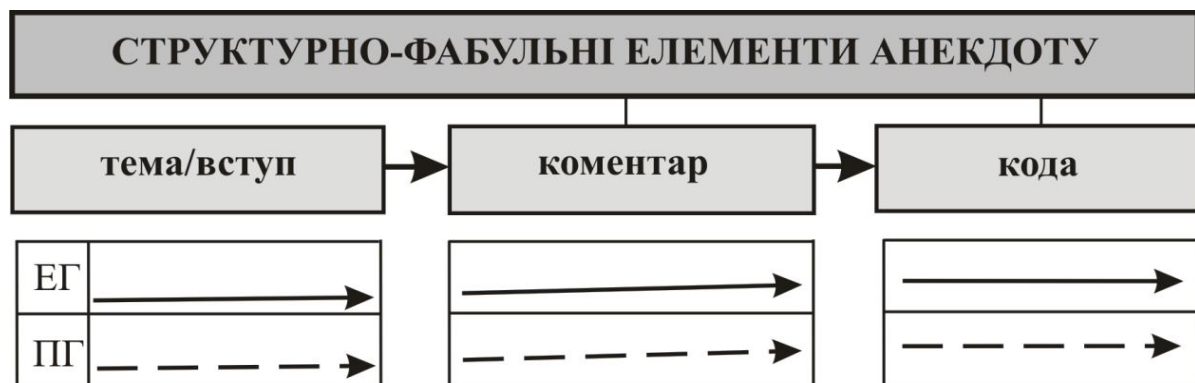

Рис. 1. Типова енергограма актуалізації тексту анекдоту

Наведена енергограма свідчить, що ініціальний структурно-фабульний елемент анекдотів («тема» / «вступ») характеризується низьким рівнем його емоційного і прагматичного потенціалів ($K = 26,4$ – в анекдотах, наближених за структурою до загадки, і $K = 18$ – в анекдотах, подібних до казки), які поступово зростають до низької зони середнього рівня в «коментарі» (де K варіює від 30 до 44 і від 23 до 55 – відповідно). Структурно-фабульний елемент «кода» вирізняється найвищим рівнем прагматичного потенціалу анекдоту, який незмінно реалізується у високій зоні середнього рівня. При цьому емоційний потенціал, що упродовж своєї актуалізації залишається дещо нижчим від прагматичного, також досягає максимальних показників (високої зони низького або низької зони середнього рівня) лише у межах «коди» ($K = 80$ – в анекдотах, наближених до загадки, та $K = 96$ – в анекдотах, подібних до казки). Отже, лапідарність текстів анекдоту зумовлює більш стрімке зростання прагматичного потенціалу їхньої актуалізації, що й слугує реалізації розважально-виховного призначення анекдоту.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Виконане експериментально-фонетичне вивчення особливостей просодичного вираження емоційно-прагматичного потенціалу текстів англійських анекдотів показало, що просодична організація анекдоту сприяє приверненню уваги слухача до ключових елементів тексту, які слугують запуском в його

свідомості когнітивного механізму пошуку асоціацій, спрямованих на коректне декодування змісту анекдоту.

Типове просодичне оформлення текстів анекдоту характеризується простим ритмом, відсутністю модифікацій тональної, динамічної і темпоральної підсистем інтонації в його ініціальному структурному компоненті («тема» або «вступ») та їхня наявність у межах «коментарю» і «коди». До інваріантних ознак оформлення «коментарю» і «коди» належать також їхня актуалізація в розширеному тональному діапазоні, ускладненість ритмічної структури в «коментарі» та її спрощення у «коді», варіативність темпу й тембрального забарвлення голосу, наявність тональних перепадів на всіх ділянках інтоногрупи, актуалізація просодичних контрастів, підвищення гучності в завершенні тексту. Просодичне оформлення стиків між «темою» / «вступом» і «коментарем» анекдоту маркується середньою за тривалістю паузою, а сприйняття слухачем переходу від «коментарю» до фінального компонента анекдоту «кода» реалізується за допомогою смислових контрастів, підсилених просодичними засобами, та середньої або короткої паузи.

Диференційною ознакою актуалізації анекдоту стає провідна роль просодичних засобів, які інтенсифікують лексико-граматичні і стилістичні засоби його оформлення, допомагаючи слухачеві у сприйнятті семантичної неоднозначності чи непередбачуваності тексту та в декодуванні його суті. Значну роль в актуалізації анекдотів відіграють при цьому семантичні контрасти, які набувають ролі смислових актуалізаторів тексту завдяки їхньому виділенню просодичними контрастами та слугують підвищенню його емоційного і прагматичного потенціалів.

Перспективність застосування функціонально-енергетичного підходу в експериментально-фонетичних дослідженнях полягає в тому, що він дає змогу встановлювати особливості комплексної взаємодії емоційних, прагматичних, семантичних і структурних чинників під час усної актуалізації текстів будь-яких жанрів.

References

1. Funny, Jokes. 2019. *Last modified in March*. http://www.guy-sports.com/funny/short_english_jokes.htm.
2. Humeniuk, Inna. 2018. "Prosodic organisation of static urban landscape descriptions in English prose". *Edvanded Education* 10:111–117. DOI: 10.20535/2410
3. Kalita, Alla, and Larysa Taranenko. 2012. "Kriterii urovnia aktualizacii emocionalno-pragmaticheskogo potenciala vyskazyvaniia". *Naukovi zapiski*. Kirovograd: RVV KDPU im. V. Vinnichenka 105(1):476–484.
4. Kalyta, Alla, and Larysa Taranenko. 2012. "Perceptivna i instrumentalna ocinki emociino-pragmatichnogo potencialu visloven". *Naukovii visnyk Volynskoho nacionalnoho universitetu imeni Lesi Ukrainki* 24(249):186–191.
5. Kalyta, Alla. 2015. "Phonetic studies from the perspective of an energetics approach". *Within language, beyond theories: studies in theoretical linguistics*. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing. 1:322–336.
6. Marchenko, Valentyna. 2018. "Emotional-and-Pragmatic Potential as the Basis for Poem-to-Music Alignment". *Paper presented at the 2018 NordMetrik Conference at Stockholm University*. Stockholm; Sweden. 13–15.
7. Praat. 2018. *Linguistic tool for studying sounds*. Accessed March 19. <https://praat.en.softonic.com/>.
8. Taranenko, Larysa. 2016. "Alhorytmichno-fabulna struktura tekstu angliiskoho анекдоту". Paper presented at the Conference *Stratehii mizhkulturnoi komunikacii v movnii osviti suchasnogo VNZ*, Kyiv, Ukraine, March 5.
9. Taranenko, Larysa, and Mykola Kutsenko. 2018. "Modeli linhvokognityvnoi interpretacii osoblyvostei prosodychnoho oformlennia angliiskyh vysloven spivchuttia". *Naukovi zapysky*. Kropyvnytskyi: Vydavnytstvo «KOD» 165:12–21.

Тараненко Лариса. Просодические средства актуализации эмоционально-прагматического потенциала текста английского анекдота. В статье по результатам аудитивного и акустического анализов текстов английских анекдотов установлены энергетические особенности их просодического оформления. Описание энергетической картины устной актуализации текстов анекдотов осуществлено, исходя из фундаментального принципа сохранения эмоционально-прагматического потенциала высказывания, положенного в основу энергетической теории речи, в рамках которой речь рассматривается в координатах «эмоция» – «прагматика» – «смысл». Для определения особенностей комплексного взаимодействия эмоциональных, прагматических, семантических и структурных факторов функционирования просодических подсистем озвученных текстов анекдотов были обоснованы два варианта алгоритмической фабульной модели их сюжетов, один из которых приближен по структуре сказки (вступление → комментарий → кода), а другой – к загадке (тема → комментарий → кода). Путем использования традиционного метода лингвистической интерпретации результатов экспериментально-фонетического исследования установлена инвариантная интонационная модель устной актуализации английских анекдотов, параметры которой описаны в пределах структурно-фабульных компонентов текста, а также на их стыках. На основе применения количественного *K* критерия уровня эмоционального и прагматичного потенциалов анекдота в работе представлена

ее типичная энергограмма. Анализ энергограмм показал, что анекдот характеризуется низким уровнем эмоционального и прагматического потенциалов инициальных структурно-фабульных элементов, а также увеличением прагматического потенциала к высокой зоне, а эмоционального – к низкой зоне среднего уровня в «коде». Повышению эмоционального и прагматического потенциалов анекдотов служат семантические контрасты, функционирующие как смысловые актуализаторы текста за счет их выделения просодическими контрастами. Применение в работе функционально-энергетического подхода позволило выявить особенности комплексного взаимодействия эмоциональных, прагматических, семантических и структурных факторов устной актуализации текстов анекдотов.

Ключевые слова: текст английского анекдота, структурные компоненты, фабульные элементы, аудитивный и акустический анализ, просодические средства, инвариантная интонационная модели, K-критерий уровня эмоционального и прагматического потенциалов, энергограмма.

Taranenko Larysa. Prosodic Means Actualizing Emotional-and-Pragmatic Potential of an English Anecdote.

The paper is a study of prosodic features of English anecdotes' oral actualization influenced by structural, functional as well as emotional and pragmatic factors, which are defined within the framework of a new functional-and-energetic approach to the research of phonetic phenomena. On the basis of auditory and acoustic analyses of English anecdotes the author describes the energetic specificity of their prosodic organization using the fundamental theoretical principle of conserving the utterance emotional-and-pragmatic potential, which allows analyzing oral speech actualization within the following coordinates: "emotion" – "pragmatics" – "meaning". To characterize the specificity of a complex interaction of emotional, pragmatic, semantic and structural factors of prosodic subsystems of the English anecdote, we systematized its structural elements into two algorithmic models presenting the text story-line development: one being similar to the structure of the fairy tale (introduction → commentary → code), and the other resembling the riddle (topic → commentary → code). Using the traditional method of linguistic interpretation of the obtained results the author substantiates invariant and variant intonation patterns of English anecdotes, whose parameters are described both within the text structural components and at their junctures. It introduces energygrams formed with the use of a quantitative K-criterion of the texts' emotional and pragmatic potentials as well as their typical intonation-and-energy patterns. The energygrams analysis revealed that anecdotes are characterized by a low level of their emotional and pragmatic potentials at the initial structural elements as well as by the increase of pragmatic potential to a high zone, and emotional – to a low zone of the middle level within "the code". The increase of the text emotional and pragmatic potentials is primarily conditioned by semantic contrasts which acquire the role of the text semantic centers due to being marked by prosodic contrasts. The author comes to the conclusion that the application of a functional-and-energetic approach to the study of a complex interaction of emotional, pragmatic, semantic and structural factors makes it possible to present a comprehensive description of invariant and variant prosodic patterns of any type of texts.

Key words: English anecdote, structural components, plot elements, auditory and acoustic analyses, prosodic means, invariant intonation pattern, K-criterion of the texts' emotional and pragmatic potentials, energygram.

УДК: 811.111'272'42'276.6:336.71

Ганна Хацер

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ ДОГОВОРІВ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ)

Стаття присвячена проблемі вивчення процесу перекладу текстів інституційних дискурсів на прикладі англomовного юридичного дискурсу та його окремого жанрового виду – договорів купівлі-продажу. Акцентовано на аналізі тих особливостей текстів юридичного спрямування, на які потрібно звернути увагу в процесі здійснення перекладацького аналізу англomовного юридичного дискурсу. Під час дослідження запропоновано визначення поняття «англomовний юридичний дискурс», надано характеристики договорів купівлі-продажу, до яких належать: чітка структура, певна фреймова організація текстового матеріалу, значна кількість фахової термінології (правової) та орієнтація на суб'єктів правових відносин. Серед інших особливостей текстів договорів купівлі-продажу виявлено широке використання архаїчних прислівників, багатокомпонентних термінів, серед яких найбільш уживаними є дво- та три- компонентні, та граматичних форм дієслів у пасивному стані. Окремо виділено методи перекладу кожного виду лексики. Так, для перекладу архаїчної лексики використовують: прийом опущення; переклад за допомогою займенника «цим»; використання вставних слів. При перекладі англomовних юридичних термінів-словосполучень виявлено тенденцію до вживання таких прийомів: описовий метод; лексична трансформація калькування; перестановка елементів терміна; транскодування. Також було виявлено тенденцію до вживання термінів-дуплетів, що пояснюється багатовіковою історією та прецедентною природою англійського права. При перекладі їх структура